

Jövők: a szerves társadalom (IV.)

Az előző rész nyomdába adása után kezdett vitát a parlament egyes bűncselekmények átmínősítéséről, a büntetések enyhítéséről. Az igazságügyi kormányzat eleve ilyen célzatú tervezetet adott be, ám az ellenzék keményen támadta. Mert kevésnek tartották az engedményeket. Azaz, nem eléggé humanusnak. A szónok a kifejezést külön hangsúlyozta: poentírozta.

És szünetet tartott. Alkalmasint azt várta, hogy meghasad az ülésterem kupolája. De csak tapsot kapott elvtársai részéről. Mert hogy ez is korunk liberális bűvszavai közé tartozik. Előítéletté merevült. Tudniillik, ha elhangzik, már senki sem gondolkodik azon, hogy mit is jelent, mi a tartalma, de főként, hogy alkalmazható-e az adott esetre – hanem beijed.

Ez esetben is. A kupola ugyan nem omlott le, még csak bele se csendült – a következő kormánypárti felszólaló azonban rekedten, tétován kezdte. És curokkolt. De hogyan, ekkora bunkó sújtásától!

Itt is az értelem pusztulásáról van szó, kedves olvasó. És életünk szervesülésétől. Az ország házában a nemzet sorsáért felelős népképviselők már nem a valóságra figyelnek, hanem arra, hogy mikor lehet lesújtani korunk téveszme-bunkóinak valamelyikével, illetve, hogy miként lehet azt kivédeni. Mert hiszen az adatok, tények közismertek. Mennyivel romlott a közbiztonság, hány száz százalékkal növekedett a lopás, rablás, erőszak, gyilkosság, arról már nem is beszélve, hogy olyan új, vagy újonnan felszínre került bűnözések is vannak, mint például embercsempészség, emberkereskedelem, kábítózás, szervezett bandák terrorja.

Mindezt a képviselők tudják, mégis a büntetések enyhítéséről tárgyalnak. Újra. Merthogy ők nagyon humanusak akarnak lenni. Pedig pontosan ezzel bizonyítják antihumanitásukat. Mert értékrendjük megroppant, erkölcsük megrendült, s emiatt gondolkodásuk összezavarodott. Annyira, hogy történelmi példákkal már senki se hozakodik elő. Hogy minden, a társadalmat föllazító korban, a közrend és az egyéni biztonság romlása idején a büntetéseket nem enyhíteni, hanem szigorítani szokás. Ezt tanulhatjuk Szent Istvántól, Szent Lászlótól kezdve a hazai és külföldi példák egész sorából.

Azt tudniillik, hogyha a tolvajnak levágnák a fülét, súlyosabb esetekben az orrát vagy a kezét, s ha például a verekedős garázdát nyilvánosan megvesszőznék, és utána szégyen-kalodába tennék valamely forgalmas helyen –, hogy akkor a bűnözés egy csapásra töredékére csökkenne. Amiből egyenesen következik, hogy nem, vagy alig kellene tovább vágni-vesszőzni-kalodáznia. De az egyéb hasznok is őri-

ásiai lennének. A bűnösöket nem kellene börtönben, közpénzen eltartani. Meggyérülne a rendőrség, ügyészség, bíróság munkája, azaz létszámukat nem növelni, hanem csökkenteni kellene – a közpénzek újabb nagy megtakarítása! Helyreállna a közrend és egyéni biztonság, minek következtében az állampolgárok ez irányú idegessége megszűnne. Sőt: mivel látnák, hogy a bűnt a törvények és intézmények nem védik, hanem az elnyerheti büntetését, maguk fékeznek meg a garázdákat, fognak el a tolvajokat, miként az még ötven, hatvan éve is eléggé általános volt. S a helyben kiosztott szidalmakba, pofonokba a tettes is belenyugodna, mert mennyivel jobb az ökölcsapásokat helyben visszakapni, mint huszonötöt a fenekére, s kalodában üldögelni!

Hanem, egészen nyilvánvaló, hogy ezek a példák szörnyűek, felháborítóak, a sötét középkorba illők! S milyen jellemző, hogy ez éppen nekem jut eszembe! Stb. Stb.

És egészen bizonyos, hogyha a csonkítást, vesszőzést és kalodát jelenleg alkalmazható büntetésként ajánlanám, akkor nem csupán korunk humanizmusának rettenthetetlen védője, a hírközlés hördülne föl, s nem egyedül a Parlamentben ülők zárkóznának el, hanem polgártársaim nagyobb része sem értene velem egyet. Emlékszem, mikor az iráni fundamentalista rendszer kialakulása után bűnösöket nyilvánosan megvesszőztek Teheránban, mekkora zajt csapott a nemzetközi sajtó, s nyomában mennyire elítélték az emberek! Vagy mikor a közelmúltban vallásos mohamedán szervezetek halállal fenyegettek meg egy költőt, mert gyalázta hitüket. A sajtó, s annak nyomán a közvélemény a felháborítót nem, csak a felháborodottakat ítélte el, – feledvén Jézus szavait: Jaj a botránkozónak, de ezerszer jaj a botránkoztatónak!

S ebbe a sorba tartozik, hogy mikor tavaly, 1991 nyarán II. János Pál pápa Magyarországra készült, s a bandita sajtó, sőt némely, magát írónak számító személy is keményen mocskolta, akkor elég sokan felháborodtak ugyan, de a többség nem. Mondhatjuk tehát, hogy a közvélemény – ami alatt mindig a közdolgozókkal foglalkozók meghatározó többségét értjük –, ha nem is helyeselte, de nem is ellenezte a mocskolást.

Vagy közönyös maradt.

Nem tudom, melyik az ijesztőbb.

Mert a nyilvános vesszőzést el lehet ítélni, hiszen ugyebár, az olyan sötét, középkori dolog. Rushdie „költő” kontra mohamedánok ügyében, aki akar, elmorfondírozhat – aminthogy meg is tette sok tollforgató –, hogy eredetileg Rushdie botránkoztatotta-e meg a mohamedánokat, vagy fordítva. De az a tény, hogy

a római katolikus egyház feje meglátogatja magyarországi híveit, az semmiképpen nem lehet botránykő. Vagyis itt kétségtelen, hogy ki a botránkozató, és ki a botránkozó.

S hogy ezért egyetlen főszerkesztőt sem zártak kalodába, és nem vesszőzték meg például az **Eörsi István** nevezetű emberszabású versfaragót, az körünkben érthető. Hogy az ügyészségek a feljelentéseket visszautasították, azt már megszoktuk. De hogy elit értelmiségiek nem ítélték el keményen és nyíltan, az nem csupán az ő gyenge erkölcsi állapotuknak tudható be, hanem a közerkölcsök leromlásának is. Tudniillik, ha elítélik, nincs visszhangja, a közvélemény nem „igazolja” vissza.

És ebben az összefüggésben most mindegy, hogy erkölcsünket módszeresen rombolják évszázadok óta, jelen esetben az alapösszefüggés a döntő: Nincs erkölcsös közvélemény, ezért uralkodhat a szellemi banditizmus. S a leromlott közvéleménynek engedelmeskedik a parlament is, mikor egymás után hozza rossz törvényeit; és a közvélemény miatt nem mernek föllépni azon képviselők sem, akik pedig látják, hogy rosszat cselekszenek.

Többen megkérdezték már, hogy miért írom e sorozatban az ilyen példákat, hiszen a Hunnia minden számában ilyeneket elemzünk, sőt, *A halál pillanataiban* már magam is foglalkoztam velük – miért nem kezdek már hozzá a jövő, vagyis a szerves társadalom fölvázolásához?

Nos, éppen a közvélemény miatt. Mert ha polgártársaim ennyire nem értik a jelen bajok okait, csak magukat a hibákat kárhoztatják, akkor nem csupán azt nem fogják érteni, hogy miért a szerves társadalom a jövőnk, hanem már azt sem, hogy mi az a *szerves*.

Nem szüntetheted meg a bajt, ha nem keresed meg okait: de az alapozó okokkal sem bírsz, ha nem tudod, mit kellene helyükbe állítani!

Erről egy nem régi eset győzött meg, újólág. Fiatal értelmiségiekkel találkoztam, egyetemistákkal, gimnazistákkal. A magyar érzés és a nemzet féltése hozott össze bennünket. S még a veszélyek mineműségében is meg tudtunk egyezni – de hogy mindennek alapja az európai újkorban kifejlődött filozófia és világszemlélet, mely gyilkos önzéshez vezetett, abban már nem.

Példát veszek.

Fölemlíttem: a legújabb hazai tankönyvekben is az szerepel, hogy az ember az állatvilágból emelkedett ki. S gyermekeinknek ezt kötelező tanulni. És ha feletteteskör nem ezt mondják, rossz jegyet kapnak. De lássuk magát a megállapítást, mely korunk úgynevezett természettudományos gondolkodásán alapul, és a kulcsszó az *emelkedett*. Mert minden élő és élettelen a Világegyetemet fönn tartó és mozgató erő, törvényszerűség – megszemélyesítve: Isten – teremtménye, és egyikre se mondják, hogy valamely másiktól emelkedett ki, csak éppen az emberre. Miért vajon? S mi ebben a tudományos?

Vitafeleim azt mondták, ilyen evolúciós átalakulás ma is van az állatvilágban. Példát kértem. Nem tudtak mondani.

Mert nincs, egyetlenegy sem. Ennek ellenére az állítólag szigorú logikán és gyakorlati tapasztalatokon alapuló természettudományos gondolkodók továbbra is állítják. De azt például nem, hogyha van „kiemelkedés”, akkor „visszasüllyedésnek” is kell lennie (mint ezt tízéves kislányunk, akinek tankönyvéből idéztem, meg is jegyezte, a tankönyv írójára értve). Hol itt a logika? Szemben a keresztény világszemlélet teremtés-mítoszával, mely mindent egy eredendő, mindenható teremtő erőből vezet le. S amelyik különben lényegében megegyezik az összes többi, jelen és múltbeli nagy vallások teremtés-mítoszával. Nem arról van-e inkább szó, hogy az európai úgynevezett felvilágosodás nem találta kielégítőnek az emberiség ősi, „egyezményes” magyarázatát, s másikat fundált helyette?

Vagyis nem arról van szó, hogy az egyik tudományos, a másik tudománytalan, hanem hogy legfeljebb is kétfajta magyarázattal, értelmezéssel állunk szemben. És ez már „alku-alap” volt részemről, toleráns voltam a dolog lényegének megértése céljából – a fiatalok azonban nem mentek bele. Merevek voltak. Lapos közhelyekkel, előítéletes fogalmakkal dobálóztak – mert hinni akarnak. Hinni ugyanúgy, mint akik a teremtés-mítoszt fogadják el.

Igen, de miért baj ez? Ők ezt hiszik, más mást, ettől még mindnyájan hasznos tagjai lehetünk az emberiségnek, s jó polgárai hazánkunk... Szubjektív szándékukban nem kételkedem. Figyelembe kell azonban venni először is, hogy jelenleg, s nem csupán nálunk, hanem Európa és Amerika sok országában, ezt az úgynevezett természettudományos szemléletet erőszakolják az oktatásban. Másodszor tudni kell, hogy ennek a fel fogásnak az eredője, a gyökere hibás, veszélyes.

Nem tudjuk, és soha nem fogjuk megtudni, még megérteni sem, hogy honnan, miből lett a Világegyetem? Hol az eleje, vége, alja, teteje?... Emlékszem, a „természettudományos” magyarázatok tizenéves koromban annyira felbolygattak, hogy egy éjszaka hanyatt feküdtem a réten, néztem a csillagokat, és ezen töprengtem. És valami testi rosszulléttel járó szédületbe kerültem, s úgy éreztem, menekülnöm kell. Fölálltam, visszatámolyogtam ágyamba, az Úrhoz fohászkodtam, és nagy nehezen sikerült elaludnom. Reggelre kelve pedig arra jutottam, hogy ezzel többé nem szabad foglalkoznom.

Nyilván ugyanez a megfontolás vezette a vallási filozófiák megalkotóit is. Hogy az ember ne a megérthetetlenül foglalkozzon, ne a megoldhatatlant akarja megoldani, mert akkor nem marad ereje s nem lesz hite azon feladatok elvégzéséhez, mik a Teremtés rendjében rá várnak.

A több tudásra, ismeretre – de csakis a természet törvényeivel összhangban levőkre! – mindig törekedni kell, mert ez alapozza a jobb, emberibb életet,

ami lelki szilárdságot, tudati biztonságot ad, s képességet feladataink ellátására. Ám az európai újkor filozófusai, természettudósai, akarva-akaratlan, éppen ez ellen támadtak, mikor felbontották az „ősi frigyét”, szétverték hitünk alapjait, s az emberiség továbbfejlődésének alaptételéül a kételkedést – a filozófiai, az eredendő kételkedést – tették meg.

Ez ennek az irányzatnak a bölcséleti, a „gyökértévedése”. S ebből egyenesen következnek a gyakorlati veszélyek: Ha a világot nem Isten teremtette, s Te, az Ember az állatvilágból emelkedtél ki, akkor az Úr lelket sem lehelt beléd. Vagyis, nem függsz semmilyen felső erőtől, hatalomtól. Csupán önmagadtól.

És mindent tehetsz.

S mert a túlvilág „csak a gyengeelmjűeknek szóló dajkamese”, e földön kell megteremtened a mennyországot!

E felfogás fokozatosan győzött, s lett az euroamerikai civilizációt vezérlő téveszmévé. A gyilkos következmények viszont most, a XX. század végén egyszerre csapnak le ránk. Ezért is nehéz a felismerés; de ugyanezért sürgős. Nincs annyi időnk a bajok jóvátételére, mint amennyi alatt elhatalmasodtak.

A fiatalok viszonylag türelmesen hallgattak, lát-szott, igazán meg akarják érteni fejtegetésemet, a végén azonban többen kifejtették, hogyha a modern világfelfogás gyökerei rohadtak lennének is, a következményeket a jelen nemzedékek megszüntethetik, mégpedig helyes cselekedetekkel. A jó irány föl-vételéhez nem kell visszatérni egy másik, egy „idejtmúlt” alapálláshoz.

Látszott, görcsösen ragaszkodnak azon ismereteikhez és fogalmaikhoz, miket az óvodától kezdve csöpögtettek beléjük. S ez érthető. Képtelenség mindent egyszerre föl-rúgni, amit eddig jónak és helyesnek tartottak. Nem is akartam „totális áttörést”, „teljes győzelmet”, mert az, kellő megemésztés nélkül, egyik végletből a másikba esés lenne. Ezért már csak egy példát hoztam arra, hogy a rossz gyökérből mérgező virág nő ki:

Az atomenergia, s annak háborús, valamint „bé-kés” célokra való fölhasználása. A XX. század tudósai azért merészelték hozzányúlni az atommaghoz, azaz, megbontani az anyag természetes egyensúlyát (miközben természettudományos elveket vallottak!), mert elfogadták a modern téveszmét az ember mindenhatóságáról. De az összes úgynevezett természettudomány, s az ezekhez csatlakozó technikai tudományok azért indultak el az anyagi javak tömeges kielégítésének irányába, mert elfogadták, hogy nincs lélek, nincs túlvilág, a mennyországot tehát itt a földön kell megvalósítani, s az szinte csak az anyagiakon múlik. Ennek következménye a Föld kirablása, a környezet pusztítása, s a földi élet már elkezdődött kihalása.

A fiatalok fölhozták, hogy mekkora fejlődés például, hogy a fejlett országokban a lakosságnak néhány százaléka képes előállítani a szükséges élel-

miszereket, s azok sem megerőltető munkával, hanem gépekkel és vegyszerekkel.

Elmondtam, mekkora tévedés ez. Hiszen a valaha földműves lakosság többi része elment mezőgazdasági gépeket és berendezéseket gyártani, műtrágyákat és vegyszereket előállítani, valamint a megtermelt élelmiszereket feldolgozni és „kiszerezni”, a kereskedelembe eljuttatni és ott eladni... Vagyis hogy modern társadalmunk a legnagyobb tévedésekre is képes, ha rögeszméi helyességét kell bizonyítani, hiszen ma is voltaképpen annyi ember foglalkozik élelemellátásunkkal, mint száz vagy ezer éve – azaz az alapvető különbséggel, hogy ez a „fejlett”, „korszerű”, „tudományos” módszer pár évtized alatt már tönkretette földjeinket, mérgezővé élelmünket, ráadásul a környezet pusztításában is „élen jár”, gondoljunk csupán a vizekbe bemosódó vegyszerekre.

Mindezt a gyerekek nem tagadták, kitartottak azonban amellett, hogy a modern tudományok ezeket a bajokat meg fogják szüntetni. *Meg kell hogy szüntessék!*

És ezt már némiképp ingerülten mondták. De ezen a ponton már én is felhevültem. Nem mutattam hát rá, hogy ez a hitük szinte már babonás, hogy vakon bíznak a modern tudományos haladás téveszméjében, ugyanakkor a hagyományos vallásfilozófiai felfogásokat tartják „sötét babonaságnak”.

Nem mondtam, mert nyilvánvaló volt, hogy másodsor vagy harmadszor kezdenénk előlről a témát, s voltaképpen ez a „körbejárás” ingerel föl mindnyájunkat. Más, könnyedebb témákra tértünk. Minek során kiderült például, hogy egy-két éve szinte mindnyájan vallásos körökbe járunk! S hogy ez meglehetősen általános a tanuló ifjúság körében. Tévedés tehát, hogy a diákság szinte egyöntetűen az SZDSZ és a Fidesz befolyása alatt van. Inkább terrorját nyögi... Ugyanakkor kifejtették, hogy a velük foglalkozó egyházi személyek – nagy tudású, komoly lelkészek és szerzetesek – nem „traktálják” őket olyan mehökkentő gondolatokkal, mint én.

Következésképpen az egyházi férfiúk vannak úgynevezett szabadelvű befolyás alatt? – gondoltam hazaútban. Könnyű és felületes ítélet lenne. Inkább magamnak vonjam le a tanulságokat: Hogy ebben a sorozatban mindeddig nem kezdtem bele abba, amit a cím ígér, hanem mindegyre csak a rossz példákat elemzem, annak végső oka a félelem. Félelem attól, hogy nem értenek meg. Azaz, hatástalan marad.

Ettől félünk mindnyájan, kedves feleim! Pedig mi vagyunk többen, csak nem tudunk egymásról. Vagy ami még rosszabb: nem merjük megfogni egymás kezét. Pedig nekünk van igazunk – csak ezt mi sem hisszük elég szilárdan.

Miért várjuk hát, hogy az igazságot szomjúhozók higgyenek nekünk?!

Kunszabó Ferenc